

Lidia Grzeszkiewicz-Kotłowska

Chełmno, woj. toruńskie. Teren pofranciszkański

Informator Archeologiczny : badania 20, 172-173

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BĘDKOWICE, gm.Sobótka
woj. wrocławskie
Stanowisko 15
Kurhan nr 25

patrz
wczesne średniowiecze

BORÓWEK, gm.Bielawy
woj. skierniewickie
Stanowisko 1

Biuro Badań i Dokumentacji Zabytków
w Skierniewicach
Konservator Zabytków Archeologicznych

Badania prowadził mgr Andrzej Kosiorek, przy współpracy
mgr. Zbigniewa Czubaka. Finansował WKZ Skierniewice.
Trzeci sezon badań. "Dwór" na kopcu, /i ów.XV - 1 poł.
XVII w./

Kopiec ziemny leży około 400 m na północ od wsi, na podmokłych łąkach nad rzeczką Strugą. Kontynuowano badania z lat 1979 i 1981, zakładając 5 wykopów na majdanie i 1 na północnym stoku kopca. Łącznie przebadano 75 m².

W trakcie prac zlokalizowano relikty drewnianej zabudowy gospodarczej z 2-ma paleniskami oraz kamienną podstawę pieca /pozostałość po kuźni/. Na południe od wymienionych obiektów stwierdzono występowanie śladów po budynku mieszkalnym w postaci warstwy polepy i kamieni polnych.

Stok kopca uroczeni był płaszczem glinianym, w którym tkwiły poziomo ułożone bierwiona i zabite w bagniste podłoże, pale. Materiał ruchomy składał się z 1.660 fragmentów ceramiki o wypale redukcyjnym i utleniającym głównie obtaczanej, 30 fragmentów ceramiki pradziejowej /kultura łużycka i przeworska/, 520 fragmentów kości zwierzęcych, 5 fragmentów szkła butelkowego i 18 narzędzi krzemiennych /mesolit - neolit/. Uzyskano też około 200 fragmentów przedmiotów żelaznych, z których wyróżnić należy: wędzidko, sprzączki do pasa, pilnik, fragment zamka do broni palnej, okucia drzwi, żytki kowalskie, strzemię, ostrogi, groty bełtów z tulejką i trzpieniem, blaszki-zbrojniki do pancerza /lub zbroi/ oraz kilkadziesiąt gwoździ.

W świetle dotychczasowych wyników, należy stwierdzić, że na naturalnej kępie wyrównanej i podsypanej podczas prac budowlanych - istniał dwór drewniany /lub drewniano - murowany/ wraz z zabudową gospodarczą /kuźnia, być może warsztat garncarski/ zabezpieczony płotem. Sam kopiec otoczony był fosą i wałem ziemnym.

Obiekt w Borówku, który należy zaliczyć do typu mieszkalno - obronnych dworów szlacheckich, powstał prawdopodobnie w latach 20-tych XV wieku, a opuszczony został w 1 połowie XVII w. Właścicielami byli Bielawscy herbu Śaręba.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Archiwum SBiDZ w Skierniewicach.

Badania zostały zakończone.

CHEŁMNO
woj. toruńskie
Teren pofranciszkański

PP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska. Oddział Toruń

Badania prowadziła mgr Lidia Grzeszkiewicz-Kotłowska.
Finansował WKZ Toruń. Pierwszy sezon badań. Kości
św.św. Jakuba i Mikołaja oraz klasztor Franciszkanów.
Okres późnośredniowieczny i nowożytny /XIII-XIX w./.

Badania miały charakter ratowniczy i zmierzały do poznania niewidocznych na powierzchni, reliktyw murowanych zabudowań klasztornych oraz stratygrafii na terenie dziedzica klasztornego.

Wykop I, o wymiarach 4x4 m, założono przy północnej ścianie prezbiterium, na zewnątrz kościoła gotyckiego, w miejscu gdzie na podstawie analizy architektonicznej kościoła można było się spodziewać wystąpienia ściany wschodniego skrzydła klasztoru.

Poniżej warstwy humusu i bruku wystąpiła warstwa gruzu o miąższości 0,3-0,6 m pochodzącego z rozbiórki klasztoru, z inwentarzem ruchomym datującym tę warstwę na XIX wiek. Pod gruzem zalegała warstwa brunatno-szarej ziemi z gruzem, w której znajdowało się 25 pochówków. Jeden z pochówków datowany jest monetami na początek XVIII wieku. Warstwa ta sięgała całca, najniżej położone pochówki, znajdujące się na głębokości około 2 m od powierzchni, zagłębione były w calcu. W większości przypadków przy szkieletach zachowały się relikty trumien w postaci smug zbutwiełego drewna i gwoździ żelaznych. Wśród inwentarza ruchomego warstwy grzebalnej obok ceramiki nowożytniej znajdowała się duża ilość ceramiki późnośredniowiecznej.

W północno-wschodniej części wykopu znajdowały się relikty muru odsłonięte na powierzchni około 0,5 m². Strop muru był na głębokości 1,5 m od powierzchni, czytelne były zaledwie dwie warstwy cegieł, przy czym były one silnie pokruszone. Cegły zalegały bezpośrednio na calcu, ponad nimi w odsłoniętej części znajdowała się warstwa grzebalna, zaś w profilu widoczne było, że mur ten wchodzi pod nawarstwienia, na których posadowiony jest fundament gotyckiej przypory kościoła. Relikty muru wydają się być pierwszym założeniem murywanym na tym terenie. Nie natrafiono natomiast na relikty spodziewanego wschodniego skrzydła klasztoru.

Badania będą kontynuowane.

CHOCEN
woj. wrocławskie

Uniwersytet Łódzki
Katedra Archeologii

Badanie prowadziła ekipa studentów i pracowników Katedry Archeologii U.Ł. pod kierunkiem dr. Leszka Wojdy przy współudziale doc. dr.hab. Leszka Kajzera. Finansował WKZ we Wrocławku. Pierwszy sezon badań. Tzn. grodzisko stołkowskie.

Obiekt nieznan w literaturze, położony na północnym brzegu jeziora Borzymowskiego na naturalnym wyniesieniu, wśród łąk w odległości około 40 m na południe od drogi polnej. Wyniesienie ma następujące wymiary na linii N-S około 65 m, na linii N-E - 22 m.

Celem prac było rozpoznanie stratygrafii i chronologii obiektu. Wyeksplorowano wykop o wymiarach 5x1 m i wykonano 12 odwiertów. Łącznie znaleziono 47 fragmentów ceramiki, 3 fr. przedmiotów metalowych, 2 fr. szkła naczyńowego oraz fr. szkieletów ludzkich. Materiał ceramiczny pozwala określić wstępnie chronologię stanowiska na przedział czasowy między XIII a XIX/XX w.

Odkryto pozostałości cmentarza przykościelnego, który funkcjonował wraz z drewnianą świątynią pod wezwaniem św. Idziego i Marcina do XIX/XX w. Jedyne przesłanki przesuwające za istnieniem na wyniesieniu założenia obronnego z XIII-XIV w. są: cienka warstwa spalenizny rysująca się w centrum wyniesienia, nieliczny materiał ceramiczny i położenie. Obiekt został zniszczony /relikty obiektu/ poprzez użytkowanie wzgórza, jako miejsce sakralne oraz poprzez intensywną uprawę.

Materiał zabytkowy i dokumentacja znajdują się w Katedrze Archeologii UŁ. Obszerniejsze sprawozdanie w archiwum WKZ we Wrocławku.

Badania zakończono.